

הדרך לגאולה

מאת: יהושע מנחם

לימוד וטיוח בענייני משיח וגאולה

שכאלו ברמב"ם ובראשונים אחרים, שהסתמכו בהם על מדרשים שונים שלא הגיעו לידינו. אך מכל מקום, עצם העניין דורש ביאור: מהו אכן פשר הדבר, מאיזה טעם היו אכן גביעי המנורה בנויים בצורה מוזרה ויוצאת דופן זו?

ויתירה מזאת: אכן בעניין אחר במשכן מוצאים אנו בפירוש כי הדבר צריך להעשות בדרך גדילתן דוקא, והוא בגוגע לקרשי המשכן, שאמרו בפירוש בגמרא כי היו צריכים לעמוד דוקא "דרך גדילתן"! ואדרבה: מכאן אכן למדים כלל לכל המצוות ש"אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן" (ולמשל במצוות לולב שיש ליטלו כצורת גדילתו ולא להיפך), מדוע אם כן נשתנו גביעי המנורה שצורתן היא דוקא להיפך מהרגילות, "דרך גדילתן"?

"לא לאורה אני צריך"

למעשה, עניין דומה מוצאים בנוגע לכללות עניין המנורה, שאמרו חז"ל: "לא לאורה אני צריך... עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל". בשונה ממנורה רגילה שמעמידים במקום מסויים בכדי להאיר את **אותו המקום בו היא ניצבת**, הרי שבמנורת המקדש ההיפך הוא הנכון: באתו המקום בו היא ניצבת – **שם אכן אין בה כל צורך**, "אינו צריך לאורה", כל תכליתה הוא להאיר כלפי חוץ, ולשמש כעדות "לכל באי עולם" שהשכינה שורה בישראל.

ומטעם זה אכן מוצאים דבר מעניין בצורת החלונות שבבית המקדש. בדוגמת צורת הגביעים שבמנורה שעמדו כאמור בצורה הפוכה מצורתם הרגילה, כך אף צורת חלונות בית המקדש היתה הפוכה מחלונות רגילים: חלונות רגילים, שתכליתם הוא להביא את האור מבחוץ פנימה אל תוך הבית, בנויים כך שחלקם הפנימי, הפתוח לבית הוא הרחב יותר, והצד החיצוני הוא הצר יותר, וזאת בכדי שהאור הבא מבחוץ יתפשט בכל החדר ואף בצדדיו. אמנם, בבית המקדש היו

מדוע היו הגביעים הפוכים?

בציור צורת המנורה שנעשה בכתב יד קדשו של הרמב"ם, נראים גביעי המנורה כשהם הפוכים: פיהם למטה ושוליהם למעלה. אף חלונות בית המקדש היו הפוכים מהמקובל: צידם הצר כלפי פנים והרחב כלפי חוץ. על סיבת הדבר במאמר שלפנינו

"כוס אלכסנדריית" – הפוכה

אילולא היה בידנו ציור מפורט ומדויק כיצד היו נראים הגביעים שעל פני המנורה, היינו לכאורה נוטים להבין בפשטות, כי הגביעים היו בצורה ישרה, ככוס "אלכסנדריית" העומדת ישר, הוי אומר: תחתיתה – הצרה ("שוליה"), כלפי מטה, וחלקה העליון הרחב ("פיה"), כלפי מעלה. אלא, שמצוי ציור שצייר הרמב"ם **בגוף כתב יד קדשו**, ובו הוא בדיוק להיפך! הגביעים שעל המנורה הם הפוכים: חלקם הצר למעלה והרחב למטה (ככוס העומדת הפוכה).

עניין זה לכאורה דורש ביאור: ברור הדבר כי היה לו לרמב"ם מקור מפורש לעניין זה (אף שבידינו לא מצוי איזה מדרש וכדומה שבו מפורש כך, אך ישנם כמה וכמה עניינים

בפרשת השבוע אנו קוראים על מעשה המנורה, "וזה מעשה המנורה...". בהזדמנות זו מן הראוי לעמוד על נקודה מעניינת בצורתה של המנורה: אחד מהקישוטים שעוטרו את המנורה היו כידוע ה"גביעים". את תבנית צורתם של הגביעים מתארת הגמרא: "למה הן דומין? – כמין כוסות אלכסנדריים", הרמב"ם, בפירושו למשניות מפרש זאת, כי הכוונה היא לכוס ששוליו צרים, ואף להלכה הוא פוסק כך בספר היד: "הגביעים דומים לכוסות אלכסנדריאה שפיהן רחב ושוליהן קצר".

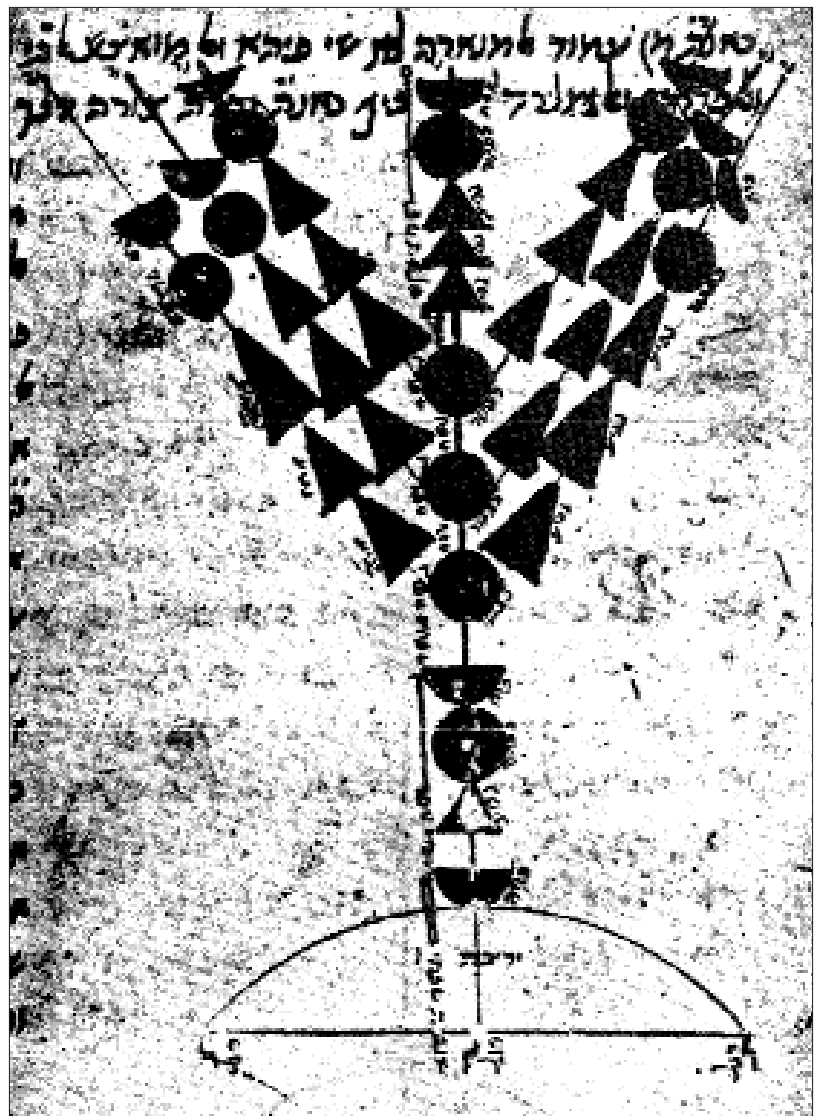
חבית וכיוצא בזה), תפקידה של הכוס הוא להעביר את המים (ההמשכה) ממקום אכסונום ולהשקות ולהרוות את האדם הצמא. ועל פי זה יוצא אפוא, שביאורו של הבחיי בעניין גביעי המנורה מתאים בדיוק למאמר חז"ל הנ"ל בנוגע לכללות עניין המנורה, שתפקידה הוא "להאיר לכל באי עולם", וכלומר: לא ההמשכה לאותו מקום (ש"לא לאורה אני צריך"), אלא להאיר את העולם שבחוץ, להשפיע ולהמשיך את ההמשכות מבית המקדש לעולם כולו, עניין הכוס.

ובכך נבין את הטעם לכך שגביעי המנורה היו דוקא באופן הפוך, פיהם למטה ושוליהם למעלה:

למעשה, באופן פרטי, גם בגביע עצמו יש את שני העניינים, קיבול והשפעה (שאף שבאופן כללי כאמור לעיל תפקידו העיקרי של הגביע הוא ההשפעה ולא האכסון, שלשם האכסון קיימת החבית וכיו"ב, אך בפרטיות יש אף בגביע את שני המצבים): בשעה שמוזגים את המשקה לתוכו, קודם השתיה, אזי עניינו הוא להחזיק בתוכו את המשקה (ובהלכה: עניין הקידוש על הכוס, שבשעת אמירת הקידוש יש עניין בכך שהיין ימצא בגביע), ובשעת השתיה בפועל עניינם הוא ההמשכה.

ואמנם, שני עניינים אלו אכן מתבטאים בשני מצבים של עמידת הכוס: בשעה שהכוס משמשת לאכסון המשקה, קודם השתיה, אז עומדת היא ישר, להחזיק את המים. אך בשעת ההשקאה אזי אדרבה: הופכים את הכוס בכדי שהמשקה ישפך ממנה.

ובזה מובן היטב בעניינו, מדוע אכן היו הגביעים שעל המנורה הפוכים: מאחר ותכליתה של המנורה הוא כאמור להאיר "לכל באי עולם", על כן מצבם של הגביעים הוא אכן כבשעת ההמשכה, כשהם הפוכים.

ציולם ציור המנורה שבגוף כתב יד קודש הרמב"ם

להשפעה הבאה מלמעלה לעולם כולו, על ידי בית המקדש והעבודה בו.

כשנדקדק בדבר נווכח כי באופן פרטי, מבין שני העניינים שנוקט הבחיי: "כלי שיש לו בית קיבול, ו"משקה ומרוה" – הרי שהעיקר בכוס הוא דוקא הפרט השני, עניין ההשקה, ההמשכה מלמעלה. הלוא כל תכליתה של הכוס הוא לא לאיכסון המים או המשקה, שלצורך כך יש את הכלים המיוחדים לכך (שהם יותר גדולים:

החלונות בנויים בצורה הפוכה: צידם החיצוני היה הרחב, וצידם הפנימי היה הצר. וזאת משום שתפקידם של חלונות אלו אכן היה בדיוק להיפך מחלונות רגילים, לא להאיר את תוך הבית באו, "לא לאורה אני צריך", אלא אדרבה: להוציא את האור מתוך הבית, אור המנורה, אל החוץ, "לכל באי עולם", ועל כן אכן צורתם הייתה בהתאם לכך.

תפקידה של הכוס

בדרך זו נבין אף את מהותם של גביעי המנורה, וסיבת היותם עומדים בצורה הפוכה: הבחיי מבאר את הרמז שבגביעי המנורה, שגביע עניינו הוא "כלי שיש לו בית קיבול, והוא משקה ומרוה", וזהו רמז

למכירה
דירת פנטהאוז כמעט חדשה
במחיר הנכסטי בפחות-תמורה
5 חדרים ב-2 קומות מגורים
2 מרפסות ענקיות נדירות
מטבח פסח בטוחה העליונה + מעלית
03-9092488

למכירה
במגדל העמק
וילה בשלבי סיום
בשכונת חב"ד סטוד ליישיבה
054-380902
050-669870
051-230099